

Bemærkninger til Forslag til Nationalparkplan 2017 – 2023 for Nationalpark Skjoldungernes Land

Bestyrelsen for Nationalpark Skjoldungernes Land har med det fremsendte planforslag skabt et godt fundament for udviklingen af nationalparken de næste seks år. Med rapporten ser det ud til, at der er grundlag for en positiv udvikling af naturen og det er glædeligt, at der lægges vægt på at dokumentere og måle effekterne af indsatserne. Denne vision for nationalparken er et scenarie som Danmarks Naturfredningsforening (DN) bakker op om, fordi det vigtigste formål med nationalparken er, at bevare, styrke og udvikle naturen.

Herunder er DNs kommentarer og ændringsforslag til planforslaget.

DN foreslår:

Til kapitlet, Hvad har vi

DN Roskilde foreslår, at teksten tilføjes et afsnit om, at uanset den lovbestemte afgrænsning, så har området mange landskabelige, økologiske, kulturhistoriske og rekreative sammenhænge tværs henover afgrænsningen - og mange mindst ligeså relevante attraktioner i nærheden af selve nationalpark-området. Formidlings- eller naturforvaltningsmæssigt er det hverken oplagt eller relevant (fx for en turists oplevelse, eller en fonds støtteberedvillighed) at skelne skarpt til fordel for projekter indenfor grænsen. Det er klart at der ikke umiddelbart er lovgivningsmæssig mulighed for grænseoverskridelse, men det er relevant, også mht. spredningsmuligheder at medregne godt naboskab til det eksisterende.

DN Lejre efterlyser større opmærksom på, at læhegn der etableres langs veje og stier og på tværs ude i landskaberne medvirker til at sløre og skjule landskabets konturer. Det vil derfor være ønskeligt, hvis nationalparken har en løbende dialog med lodsejerne for at skabe forståelse for hensynet til landskabet. DN Lejre har også konstateret, at gamle jord og stendiger flere steder fjernes. Dette bekymrende tab af kulturminde giver også tab af levesteder for planter og dyr. DN Lejre har et forslag til, hvordan disse betragtninger kan tilføjes i boksen om opmærksomhedspunkter for landskab på side 21.

Side 21.

Forslag til ny tekst under opmærksomhedspunktet "ødelæggelse eller sløring af værdifulde landskabsformer"

Specifikt bør nævnes at nye tilplantninger med læ- og vildthejn samt strukturbetingede fjernelse af sten- og jorddiger, herunder sogneskel, udstykningsdiger og skovdiger, medfører væsentlig forandring af kulturlandskabet.

Side 23.

I afsnittet om natur foreslår DN Lejre, at også hasselmusen nævnes som et eksempel på en beskyttet habitat art. Den er en del af udpegningsgrundlaget for Natura 2000 området i Stor-skoven, hvor der er udviklet et særligt plejeprogram for hasselmusen. Dens eksistens i Stor-skoven ved Hvalsø var en af de væsentligste grunde til at skoven overgik til offentlig skov. Lokalt er der tanker om at danne en forening, Hasselmusens Venner, idet der er behov for frivilliges indsats for at sikre arten.

Side 29-30.

DN foreslår, at det i teksten om afgræsning af strandenge yderligere tilføjes, at der er behov for en flersidet plan for afgræsningen af disse arealer for at få græsningskabalene til at gå op.

Side 39.

Mere natur i byerne end de fleste aner - afsnittet kunne med fordel uddybes med en tekst om, at det vil være en fordel, hvis der i haverne blev endnu mere plads til kvasbunker, brændenælder og gamle træer samt, at så mange haveejere som muligt bliver en del af giftfrie haver.

DN Roskilde foreslår, at det store og vigtige område, Sct. Hans Hospital fremhæves. Det er et smukt eksempel på meget fin integration af urbane og naturlige elementer. Sct. Hans Hospital er omtalt i planen som kulturmiljø, men der står ikke så meget om områdets naturpotentiale.

Side 40

De kommende ændringer af Sct. Hans Hospital bør medtages som opmærksomhedspunkt. Der fulgte desværre store naturforringelser efter sidste gennemgribende ændring i området og der bør være fokus på, at fremtidssikre naturværdien i området.

I teksten om invasive arter kunne med fordel også nævnes gyldenris og pileurt. Problemarter som hestehov og pastinak, der skaber problemer for natur og rekreation bør også være et opmærksomhedspunkt.

Side 45-54

Generelt ønskes der mere opmærksomhed på den kulturhistorie der findes i form af biologisk og landskabelige kulturarv. Der er god og relevant opmærksomhed på bygninger og arkæologi, men det kan have stor betydning også at opruste indsatsen for kulturspor, der knytter sig direkte til artssammensætninger som for eksempel de flora og fungaer, der knytter sig direkte til arealers tidligere drift som græssede overdrev eller slåede enge. Desuden bør terrænformer og andre brugsspor værnes, fremmes, synliggøres og formidles mere, og der skal oplyses om risici for skader på den biologiske og landskabelige kulturarv.

Side 46, 48 og 54.

Under landsbyerne mv. og side 48 det mystiske Lejre samt side 54 under opmærksomhedspunkter bør de gamle udskiftnings og sognediger nævnes. De er en væsentlig del af kulturhistorien og det er bekymrende hvordan de i stigende grad forsvinder ganske upåagtet (det kan ske ved uheldig pløjning).

Side 57 og frem

Det vil være relevant med en uddybning af begreberne i friluftsliv. Hvad er friluftsliv, hvornår er det idræt og på hvilken måde bruges og slides naturen af friluftslivet? Det vil være godt med en analyse af, hvilke former for brug der er direkte gavnlige for naturværdier og hvilke der er direkte eller indirekte skadelige og hvilke der er neutrale.

Side 66

Det bør nævnes, hvor problematisk det i mange tilfælde er at færdes til fods eller på cykel langs landevejene. Det bør også nævnes, at der er mangel på stier ude i det åbne land og at

der er problemer med at vigtige stiforbindelser og markveje nedlægges når landbruget sammenlægges marker.

Side 70

Til opmærksomhedspunkter for friluftsliv kunne med fordel tilføjes en sætning om, at der skal være fokus på at løse problemerne med biltrafikkens store dominans. De manglende stiforbindelser, skræmmeskilte, adgangsforbud og nedlæggelser af adgangsmuligheder bør også fremhæves som opmærksomhedspunkter.

Side 85

I afsnittet om landbruget kunne det være relevant også at nævne naturpleje som en driftsgren. Den er der meget brug for.

Side 100

De nævnte overvejelser om bæredygtig turismeudvikling er centrale. Der er tilbøjelighed til Greenwash af turismetiltag mange steder, både i og udenfor Danmark. Nationalparkbestyrelsen bør derfor arbejde målrettet og effektivt på at forebygge og modvirke greenwash og fremme reel bæredygtighed.

Til kapitlet: Hvad kan vi

Nationalpark Skjoldungernes Land udmærker sig ved, at have styrkelse af naturen som den første målsætning. Det er meget positivt og lover godt for udviklingen af naturen i nationalparken.

Side 104

DN er i tvivl om, hvordan det helt konkret vil blive fortolket og udmøntet at fonden ikke kan yde tilskud, hvor der findes andre muligheder.

Side 106

Det er ikke kun nationalparken, der kan styrke lokalsamfund og lokaløkonomisk udvikling, det omvendte er også gældende. Det bør derfor også være en af bestyrelsens ambitioner at arbejde for at opnå opbakning, støtte og ejerskabs-relation fra lokalsamfund og lokal økonomi.

Til kapitlet: Hvad vil vi

Bestyrelsens prioriteringsnøgle, hvor natur og landskab får hele 40 % tyder på, at naturen i nationalparken vil få et flot løft. Dette understøtter hele grundtanken med nationalparker som repræsenterer naturperler. Det er positivt, at der allerede på nuværende tidspunkt fremhæves, at nationalparken ikke overtager myndighedernes forpligtelser til at realisere fx opfølgning på Natura 2000 planer og vandområdeplan. Det er fornuftigt at understrege, at der alene kan være tale om at supplere myndighedernes indsatser.

Planen vil yderligere få et løft, hvis der blev udarbejdet en oversigt med klare og målbare mål der kan virke som en drivkraft for den ønskede udvikling. På den måde, vil man kunne imødekomme Rigsrevisionens efterlysning af manglende målbarhed i de danske nationalparker.

DN bifalder en udvidelse af grænsen for nationalparken så fx sammenhængende Natura 2000 områder og tilstødende fredede områder inddrages som en helhed. DN ser derfor frem til at bestyrelsen finder en løsning som kan muliggøre dette.

Side 115

Nationalparkfondens målsætninger om at styrke de væsentlige naturtyper i området er positivt og vil sammen med indsatsområderne fremme naturen i nationalparken. Når der undervejs fx sættes fokus på genskabelse af naturlig hydrologi i områder som moserne, vil de følgende frie dynamiske processer øge sammenhængen mellem de eksisterende våde naturtyper.

DN bifalder intentionen om "Bedre naturforhold i Roskilde fjord" - og ser frem til at høre, hvordan det konkret tænkes iværksat og udviklet.

Side 117

Til punkt 1.2.2. om offentlige skove foreslår DN, at der i Bidstrup Skovene udelægges kerneområder med større arealer med urørt skov, hvor formålet er at fremme biodiversiteten og sikre effektiv beskyttelse.

Side 125

Blandt de nutidige perspektiver som nationalparkfonden vil arbejde for i første planperiode peger DN på, at grus- og råstofgravene (der store natur- og rekreative potentialer) også bør medtages. I forlængelse heraf, vil vi pege på at der findes oplagte kulturhistoriske fortællinger og sammenhænge, for hvilke nationalparkgrænsen er irrelevant. Dele af Skjoldungelandet kan og bør derfor formidles også udover afgrænsningen. Her kan for eksempel nævnes råstofhandel, atomforskningsstationen på Risø, vrage i Peberrenden og Den Midtsjællandske Jernbane.

Side 127

DN anbefaler, at DN og andre foreninger og borgere uden lodsejerskab også nævnes som samarbejdspartnere i afsnittet om strategi og handleplan for fysisk kulturarv.

Side 127

Under "mindre projekter" foreslår DN, at bestyrelsen også optager Lille Valby Enge med de interessante, lidt spøjse stendiger, samt fundament og andre spor efter smedjen. Engen ligger meget strategisk og synligt ved en rasteplads. Der er en fin udsigt til Skjoldungelandet men der er brug for løbende pleje af digerene, og smedjetofte trues af uheldig placering af fangfold med optrampning til følge. Stedets historie bør formidles.

Bolund diget bør nævnes med henblik på, at det renoveres færdig langs øst og sydsiderne.

Hvis en genskabelse af tidligere mark ved Boserupgård realiseres bør man også synliggøre de omfattende systemer af gærder og blandt andet fægange, så besøgende kan få et indtryk af hvordan det tidligere fungerede. Projektet vil også være et godt formidlingsprojekt.

Side 131

Teksterne om friluftslivets påvirkninger på natur kan også formuleres, så det nævnes, hvordan friluftsliv kan planlægges og tilskyndes, så det ikke bare skåner, men direkte kan gavne nogle naturværdier. Høslætarrangementerne på Kildeengen i Bidstrupskovene er et godt eksempel, og det vil have stor værdi, hvis nationalparkbestyrelsen kan understøtte flere gavnlige aktiviteter.

I sætningen om første prioritering af stier bør det fremhæves, at der er behov for at afhjælpe den bløde trafiks problemer med at færdes i fred langs vejene og på vejene. Der bør også overvejes at nævne en restriktiv praksis for hvor mange og hvor dominerende skilte og andre faciliteter, der etableres. Anden prioritet om etablering af nye stier er positiv og DN ser frem til at følge processen.

Side 134

DN foreslår, at der gives støtte til etablering af stilleområder i skoven. Der kan være simple gangstier i områder hvor der tages hensyn til sjældne fugles redepladser og områder, hvor der ikke må køres mountainbikes, løbes trailløb eller ske natfærdsel med lys.

Side 140

Det nævnes, at en naturvejleder ansat af nationalparkfonden vil kunne virke fra for eksempel Tadre Mølle. Teksten kunne udbygges med oplysning om, at DN (eller frivillige naturformidlere) allerede i dag har en stærk tilknytning til Tadre Mølle, med tiltag som krible-krable arrangementer, bygning af fuglekasser, pandekage hygge og bygning af insekthoteller.

Side 141

I afsnitte om vinduer og porte kan næves et konkret forslag om, at den nedlagte og overflødig vandværksbygning i Kisserup vil være egnet som decentral indgang.

DN er enig i, at et antal besøgscentre på relevante steder i nationalparken er en god ide. De bør have forskellige karakterer og størrelser, og allerhelst indrettes i genbrugte bygninger med landskabs, historisk eller kulturhistorisk relevans. Det kan give en hensigtsmæssig spredning af publikum, og give ekstra god service og information til interesserede.

DN peger på, at blandt andet HOFORS forladte bygning i Lejre vil være oplagt som besøgscenter. Bygningen kan rumme informationscenter, formidlingstavler og cafe eller lille butik med salg af lokale varer. I øvrigt ligger bygningen centralt rent trafikmæssigt og der er togforbindelser, busforbindelser og cykelruter dertil.

Side 149

I den første planperiode arbejdes der på at øge befolkningens forståelse for jordbrugserhvervene. Der kunne med fordel også arbejdes for, at jordbrugserhvervene omlægges fra konventionelt til økologisk landbrug. Ligeledes bør økologiske fødevarer nævnes i afsnit 5.2.2.

Afrunding

Det er DNS indtryk, at der er her er tale om en god og operationel plan, som vil give nationalparken et positivt løft både for natur, kultur, friluftsliv, formidling, erhverv og turisme. Planen vil kunne give ejerskab og skabe genklang i befolkningen inden for nationalparken og vil kunne fungere som en manual, så både beskyttelses- og benyttelsesinteresser tilgodeses.

Venlig Hilsen

Tove Binzer
Formand i DN Lejre

Bjørn Pedersen
Formand i DN Roskilde

Annette Eigaard
Seniorrådgiver i DN Sekretariatet